

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. X. De unitate, certitudine, & præstantiâ Theologiæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

habitus tantum obedientia, sed temperantia, continentia, iustitia, & aliarum omnium virtutum infusarum; cum enim sequantur gratiam habitalem, & hæc per singulos actus meritorios cuiuscumque virtutis augetur, una etiam cum ea augetur virtutes omnes infusæ, quæ, ut in primâ productione, ita & in augmento, sunt concatenatæ, & quò gradu crescit gratia, eodem & ipsæ crescunt semper, & intenduntur.

V. In quo habitus Theologia imitur habitus acquisitos.

Habitus verò Theologia, quamvis supernaturalis, cum tamen non sit ad salutem necessarius, nec infunditur in baptismo, nec nisi studio & labore paulatim & per partes acquiritur. Si enim, ut affirmat Suarez To. 2. in 3. p. d. 19. l. 3. §. Sed quæret, Beatissima Virgo, quamvis Theologia habitum perfecte infusum, & non dependentur à suis actibus, seu discursu acceperit, non tamen habuit ab initio totum, etiam extensive, sed per partes, & prout diversis ætatibus conveniebat: id nobis à fortiori accidet, qui hunc habitum non nisi post studio tanquam dispositione seu conditione recipimus, sicque singulis diversis conclusionibus Theologicis singulæ partes habitus illis correspondentes infunduntur.

VI. Quo modo Theologia habitus destruitur.

Hæc de habitibus Theologici productione. Quoad ejusdem destructionem, sicut virtutes morales infusæ, cum in gratia fundentur, peculiaremque cum ea habeant connexionem, non nisi illâ destructâ amittuntur: ita cum Theologia à fide in productione pendeat (altera quippe præmissa ad quam sequitur actus, & pars habitus Theologici actui illi respondens, necessariò esse debet fides divina, ut ostensum est) non nisi destructa per actum infidelitatis fide, amittitur.

VII. In quo incōmmodi ex eo quod habitus Theologicus sit supernaturalis.

Per quæ, vitantur incommoda omnia quæ contra supernaturalitatem habitus Theologici infert P. Granada disp. illâ 5. l. 3. n. 19. sequi scilicet, infantes recens baptizatos, esse Theologos: rusticum qui sedulo virtutem exercet, intensiorem habere Theologia habitum, quam habeat doctissimus Theologus, qui his in studiis totam vitam impendit: si minus fuerit in pietate colendâ fervidus, sicque pauciores habeat gradus gratiæ: rusticus infundit à Deo habitum, cujus nullus unquam illi futurus sit usus; & alia id genus, quæ, si habitus Theologia eo quo dixi modo producat ac destruitur, nihil in se continent difficultatis.

VIII. Hæreticus esse nequit Theologus.

Hinc quoad secundum in sectionis hujus titulo propositum, clarè constat, Hæreticum esse non posse Theologum, ne quidem in iis rebus, in quibus ab Orthodoxis non dissentit, cum per quemcumque actum hæresis, fides tota, quique in fide fundatur supernaturalis Theologia habitus amittatur. Unde non habet is principium sufficiens ad eliciendum actus certos, sed incertos tantum, utpote qui non fide divinâ & infallibili, sed humanâ & fallibili nituntur, quales solos fidei actus elicit hæreticus. Quare S. Dionysius lib. de Divi. Nominib. cap. 2. ait, *Theologum non esse, qui non est fidelis.*

IX. Vnde in hæretico præveniat facultas discernendi Theologicè.

Facilitas autem illa, quam in exercendis Theologicis actibus experitur is, qui in uno aliquo puncto à fide excidit, cæterâ Catholicus, illa, inquam, facilitas à naturali Theologia habitu procedit, qui producit vel ab actibus naturalibus Theologicis, qui unâ semper cum supernaturalibus eliciuntur, vel ab ipsis actibus supernaturalibus: de quo latius dixi in libris de Anima, disp. 31. sec. 2. dum de habitibus supernaturalibus.

P. Vasq. tamen hæc q. 1. a. 1. n. 9. conformiter

ad sua principia ait, hæreticum posse esse Theologum, non habitu tantum, sed etiam actu, & varias conclusiones verè Theologicas, in iis rebus in quibus non est hæreticus, elicere. Alii verò, quamvis cum P. Vasq. affirmant habitum Theologia esse naturalem, & consequenter hæreticum, in quo post amissam fidem talis habitus remanet, esse in actu primo Theologum; negant tamen posse Theologum esse in actu secundo: aiunt enim habitum Theologia, pro diversâ objecti propositione per naturalem scilicet fidem, vel supernaturalem, actus certos, vel incertos elicere. Unde sicut in physicis agens aliquod calidum, vel luminosum, quò melius applicatur passum, eò effectum perfectionem, plus scilicet caloris vel luminis, producit: ita in agentibus intentionalibus, quò præmissæ, quæ sunt quasi quedam objecti applicatio, sunt perfectiores, eò perfectiorem eliciunt conclusionem.

X. Nonnulli concedunt posse hæreticum esse Theologum.

Alius modis defendendi, hæreticum non posse esse Theologum.

SECTIO DECIMA.

De Unitate, certitudine, & præstantia Theologia.

FACILIORA sunt hæc, quæ proinde paucis expediam. Quoad unitatem ergo Theologia, cum non sit melior modus habitus alicujus unitatem dignoscendi, quam ex unitate actuum; ut habitus Theologici unitas clariùs innotescat, inquiremus quæ sit unitas actuum, quantaque inter illos sit similitudo vel disconvenientia: quod verò hæc in re dicimus de actibus, id quisque dictum putet de habitibus.

I. Unitas habitus pendet ab unitate actuum.

Dico primò: Si Theologia latissime sumatur, & prout aliquo modo in Deo, beatis, ac viatoribus reperitur, actus continet plusquam genere distinctos. Unde hoc modo accepta, dici nequit una scientia, ut constat.

II. Theologia latissime sumpta, non est una scientia.

Dico secundò: Etiam in viatoribus, si actus qui ex duabus præmissis de fide deducuntur, non sint actus fidei, sed Theologici, specie differunt ab actibus illis Theologicis, qui ex uno principio de fide deducuntur, & altero naturali: ac proinde habitus ad hos actus secuti, specie similiter inter se distinguuntur. Ratio est, quia actus sequuntur naturam principiorum; sed horum actuum principia essentialiter distinguuntur: ergo.

III. In viatoribus actus Theologici specie distinguuntur.

Dico tertio: Loquendo de iis solis actibus, qui ex uno principio fidei, altero evidente naturali deducuntur, quot sunt principia naturalia specie distincta, tot etiam sunt specie distinctæ conclusiones Theologica, quæ inde inferuntur. Ratio est eadem quæ in præcedente conclusione: diversitas enim principiorum parem diversitatem efficit in conclusionibus. Idemetiam mihi videtur de altero principio, actu scilicet fidei: specifica enim diversitas in illo, specie quoque diversam reddit conclusionem. Unde etiam conclusiones, quæ ex duabus præmissis de fide inferuntur, differunt pro diversitate præmissarum.

IV. Pro principiorum diversitate variantur conclusiones.

Hinc infero, Theologiam esse unam scientiam unitate tantum extinctâ, quatenus scilicet actus ejus omnes & habitus, quamvis inter se diversissimi, ad unius Dei tanquam objecti Attributionis cognitionem, sub eadem ratione formali, ut supra declaratum est sec. sexta, referuntur.

V. Quo pacto Theologia sit una scientia.

Quoad secundum, de certitudine scilicet actus, & consequenter habitus Theologici, Pater Vasq. 1. p. q. 1. a. 5. n. 12. asserere videtur, nec actum, nec habitum Theologia, actus aliarum scientiarum

VI. De certitudine habitus Theologici.

TOMUS I.

rum in certitudine superare, imò esse illis longè hac in re inferiores. Nec mirum est, ipsum hoc de Theologia asserere, utpotè qui hìc q. 1. n. 9. & clariùs d. 5. c. 3. ait, assensum Theologicum nisi propositionibus fidei, non fide divina & supernaturali, sed naturali & acquisita creditis: unde ait, Theologiam, prout est habitus gignens, explicans, ac defendens divinam fidem, vocari posse opinionem.

VII. *Actus ex duobus præmissis fidei deductus, est certissimus.*

Dicendum nihilominus, si conclusio deducta ex duabus præmissis fidei sit actus Theologicus, habitum Theologiæ ratione hujusmodi actuum certiorẽ esse quacunquẽ scientiã naturali, quantumvis clarã & evidẽte. Ratio est, quia firmioribus nititur principiis, actibus scilicet fidei divinæ actus autem fidei divinæ certior est quocunquẽ, etiam primo principio; & citius dubitarem utrum sol meridie luceat, quem oculis lucentem video, imò utrum totum majus sit suã parte, &c. quã utrum detur Trinitas Personarum in eãdem essentiã divinã, utrum Christi corpus realiter in Eucharistia præfens existat: & sic de aliis fidei articulis.

VIII. *Certitudo actus Theologici ex altera præmissa naturali deducta.*

Si verò sermo sit de conclusione Theologicã, quæ ex altera præmissa fidei divinæ, altera naturali evidẽte deducitur, existimo illam, cum minus certa sit quã principium illud evidens, ex quo deducitur, (ut de ejusdem actus claritate dictum est suprà sec. 7. n. 3.) existimo, inquam, hunc actum in certitudine superari posse à nonnullis actibus scientiæ alicujus naturalis; illis nimirum, qui ex duabus præmissis procederent, quarum utraque certior esset & evidẽtior, quã sit præmissa illa naturalis, ex qua deducitur conclusio Theologica.

IX. *Difficultas circa certitudinem actus proprii Theologici.*

Dices, quantacunquẽ sit certitudo principii alicujus naturalis evidẽtis, ad certitudinem tamen actus divinæ fidei non accedit; ergo conclusio deducta ex altera præmissa fidei, altera evidẽte naturali, certior videtur quacunquẽ conclusione, quæ ex duabus præmissis naturalibus quantumvis evidẽtibus procedit: hoc enim complexum, *actus fidei divinæ & principium naturale evidens*, est in certitudine perfectius quocunquẽ complexo constante ex illis duabus præmissis naturalibus simul sumptis; sed præmissa naturalis evidens, ei adjuncta, nihil de illius certitudine minuit, & suam insuper superaddit, ergo hæ duæ præmissæ certiorẽ eliciunt conclusionem, quã illa præmissæ naturales, cum causa perfectior perfectiorẽ producat effectum. Confirmatur: si plumbo addatur pars ligni, aut levioris alicujus materiæ nihil de plumbi pondere imminuit, sed auget potiùs, simulquẽ cum illo motum deorsum velociorẽ efficit; ergo similiter principium naturale nihil de vi ac pondere actus fidei detrahet, imò momenti ei aliquid adjiciet.

Confirmatio.

X. *Actus fidei divina, in operando se ad præmissa naturalis mensuram accommodat.*

Sed hoc argumentum, quamvis plausibile videatur, nihil conficit; actus enim fidei, licet in se, seu in essendo sit certissimus, in operando tamen ad alterius præmissæ modum se & mensuram accommodat; unde, ut omnes fatentur, si jungatur cum præmissa probabilis, conclusionem tantum efficiet probabilem; ergo & conjuncta cum præmissa naturali evidẽte, tantam solummodò certitudinem in conclusionem transfundet, quanta est certitudo præmissæ naturalis, cum, ut docent Dialectici, *Conclusio sequatur debiliorem partem.*

XI.

Ratio hujus à priori est, ut suprà etiam insinuaui: cum enim intellectus duo inter se connecti videat in conclusione, quia eadem cum tertio aliquo connexa viderat in præmissis, non majore firmitate judicare poterit ea inter se conjungi, quã

cum illo tertio priùs viderat conjuncta; & in quacunquẽ præmissa deficit hæc firmitas, eodem gradu deficit in conclusione, ut proximè vidimus in actu probabili. Certitudo namquẽ, ut dici solet, est de genere boni, sicquẽ ex quocunquẽ defectu deficit.

Certitudo conclusionis Theologica quam præmissam sequatur.

Ad confirmationem dico, manifestam esse disparitatem: gravitas enim in rebus istis corporeis est ejusdem rationis & speciei, quamvis in subjectis specie distinctis; sicut albedo in lacte, nive, & cygno: cujus apertum indicium est, quòd res quæ minimum in se habent gravitatis, plumbæ ex. gr. ita multiplicari possunt, ut rem ponderosissimam, magnam scilicet partem plumbi, in gravitate superent. Secus res se habet in pondere argumentorum, & rationum momentis: rationes quippe probabiles, quantumvis multiplicantur, ad actus scientifici perfectionem non accedunt, nec principia naturalia ad certitudinem actus fidei divinæ.

XII. *Diversitas in operando inter res intellectuales & non intellectuales.*

Adde, actum fidei, & principium naturale, quæ sunt præmissæ conclusionis Theologicæ, non esse de eodem objecto, sed una propositio diversum semper affirmat ab alia, & utraque præmissa sigillatim secundum suam veritatem concurrunt: ut in hoc & similibus syllogismis: *Omnis homo constat ex materia & anima rationali: sed Christus est homo; ergo Christus constat ex materia & anima rationali.* In hoc discursu veritas, quæ asseritur in minore, diversa est ab illa quæ asseritur in majore; & utraque veritas gignit in mente veritatem in conclusione contentam, quæ cã tantum certitudinem infertur, quam habet præmissa minus certa. Sicut catena, quæ inter plures annulos ferreos unum habet ligneam, simpliciter dici nequit firmior, quã sit annulus ille ligneus, ut constat, nec vim majorem sustinere potest quã sit hujus annuli firmitas.

XIII. *Diversum semper objectum continentur in una præmissa, quã in alia.*

Quoad tertium, Theologiæ scilicet præstantiam: imprimis excedit alias omnes scientias in objecto, cum de Deo auctore, non naturali tantum agat, sed supernaturali, rebusquẽ supra humanæ mentis captum, ac tota in iis declarandis versetur. Quem verò gradum certitudinis habeat respectu aliarum scientiarum, hujus decursu sectionis est declaratum. Certum verò est, Theologiam ab omnibus scientiis excedi in claritate.

XIV. *De præstantia Theologia.*

SECTIO UNDECIMA.

Siue Theologia speculativa, an practica.

NOTANDUM ex disp. 10. Logicæ, sec. prima, in eo scientia practicæ naturam suam esse, ut representet rem operabilem ut operabilem à cognoscente, seu, ut modum eam faciendi ostendat: & ut verbo dicam, est principium intellectuale sufficiens ad dirigendam potentiam ad effectiõnem objecti, quod per actum illum representatur. E contra, scientia speculativa illa est, quæ non representat objectum factibile à cognoscente, sicquẽ in illius contemplatione sistit, nec ad ejus effectiõnem dirigit: quæ fusiùs declarata sunt in Logica, loco citato. Hoc posito,

I. *Quid sit esse practicum, quid speculative.*

Dico primò: Theologia prout circa primum suum objectum versatur, nempe Deum, est purè speculativa. Ita S. Thomas hìc, q. 1. art. quarto, & Theologi communiter. Ratio est clara: Deus enim, omnino factibilis seu producibilis non est: ergo cognitio, quæ de illo habetur, non potest esse practica.

II. *Circa primum suum objectum Theologia versatur speculative.*

Dices